

Nordiska fornlemningar 14

Closterruin i Bohuslän

Återutgivning av text från 1819

En gratis e-bok från
e-boksforlaget.se

Nordiska fornlemningar 14
– XIV. Closterruin i Bohuslän
– Återutgivning av text från 1819

av Johan Gustaf Liljegren
och Carl Georg Brunius

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-291-6

Copyright © 2017 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.

Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

I den här e-boken får du en av de allra första arkeologiska beskrivningarna av ruinerna efter en av den nordiska medeltidens viktigaste byggnader.

Du får läsa en mycket kort historik och skildring av det mäktiga Dragsmarks kloster, lokaliserat på Bokenäset i mellersta Bohuslän.

Den mur som skildras på illustrationen har rasat under åren som gått – men de övriga ruinerna har sedan dess grävts ut och går nu att besöka.

Den här texten publicerades ursprungligen år 1819 i tidskriften ”Nordiska fornlemningar. I-II Häftet” med rubriken ”XIV. Closterruin i Bohuslän”. Författare till texten är Johan Gustaf Liljegren (1791–1837) och Carl Georg Brunius (1792–1869).

Den här e-boken publicerades på sajten e-boksbiblioteket i januari 2017.

Eftersom den här texten skrevs på 1800-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

XIV. Closterruin i Bohuslän

Den här texten publicerades ursprungligen år 1819 i tidsskriften "Nordiska fornlemningar. I-II Häftet" med rubriken "XIV. Closterruin i Bohuslän". Författare till texten är Johan Gustaf Liljegren (1791–1837) och Carl Georg Brunius (1792–1869).

sida 1

J Oedman förmäler (Bah. Beskr. s. 259), att Konungen i Norrige, Håkan Håkansson älskade skön Walborg, och lät derföre år 1234 uppföra i hennes hembygd, Dragsmark socken och Lane härad, en kyrka Maria till ära, för hvilket ändamål mycken med konst huggen marmor öfverfördes från Trondhiem. Till denna kyrka lades sju socknar, och blef hon den ansenligaste i hela Bohuslän. Samma regent inrättade här ett Augustiner-closter, äfvenledes Maria helgadt, hvarest skön Walborg hvilar. Ansenliga inkomster anslogos, och lärare tillsattes i den tidens kunskapsgränar, så att ungdom hitlockades från både Danmark och Norrige. Men sedan munkordnarne af Fredrik II upplöstes och deras gods och förläningar till kronan in-

drogos, så kommo dessa praktfulla byggnader på det obestånd, att de år 1746 hade detta utseende, nämligen: Östra gafveln omkring 20 alnars bredd och 30 alnars höjd, hvarå voro trenne fenster, som varit 25 alnars höga och $1\frac{1}{4}$ breda. Vid sydöstra hörnet $2\frac{1}{2}$ alns grundmur af en obetydlig sacristia. Af södra sidan qvarstod 8 alnars bredd och 6 alnars höjd. Mot norr en lemning, 16 alnar bred och 25 hög. Vestra gafveln hade 20 alnars bredd och 18 alnars höjd med en ingång, 14 alnar hög, hvaröfver var ett stort rundt fenster, sammansatt af sex stenar, i hvilka tolf taggar blifvit ristade. Murarne bestodo af vanlig gråsten, fenstren och dörren deremot af täljsten i hvarjehanda bild- och löfverk utarbetad, hvarförutan suto tvänne änglabeläten i östra gafveln. Inom och utomkring, så ock öfverst på murarna, vexte åtskilliga träd och örter.

XIV. Numera enda qvarlefvan har ungefär 15 alnars bredd och 17 alnars höjd utom tvänne täljstenshufvuden och några ringa spår efter grundmurar och en stenlaggd canal. I tracten vexe några utländska träd. För få år tillbaka skall ett ovanligt stort pergamentsdocument, som haft ganska många vidhängande sigill i bly, af åboerna på närbelägna hemman blifvit förstördt.

XIV.

Closterruin i Bohuslän.

Viktiga ord och personer

Aln.

Längdmått. En aln är 59 cm.

Augustinerorden.

En samling klosterordnar som följer kyrkofadern Augustus regler.

Brunius, Carl Georg.

[1792–1869] Konstnär, arkitekt och konsthistoriker som växte upp i ett av världens mest hållristningsrikaste områden, Tanum. Mest känd för sin bok ”Försök till förklaringar öfver hållristningar” som kom 1868.

Fredrik II.

[1534–1588] Kung av Danmark och Norge från 1559 till sin död 1588. Led de sista åren svårt av malaria, en sjukdom som förvärrades av hårt drickande.

Håkansson, Håkan.

[1204–1263] Kung av Norge från 1217 tills sin död år 1263. Blev kung redan som tonåring och styrde Norge under en storhetstid då riket omfattade både Island och Grönland. Är i dag mest

känd för att ha beordrat mordet på den kände islänningen Snorre Sturlasson. Hans namn skrivs i dag oftast Håkon Håkonsson och han kallas ibland även för Håkon den gamle.

Liljegren, Johan Gustaf.

[1791–1837] Svensk fornforskare och riksantikvarie. Var en av landets första professionella arkeologer och var verksam som professor i ämnet vid Lunds universitet. Var en av 1800-talets främsta experter på runor och gav bland annat ut ”Run-urkunder” (1833).

Oedman, Johan.

[1682–1749] Svensk präst och riksdagsman. Oedman (modern stavning Ödman) var från 1719–1735 kyrkoherde i Tanum. Är mest känd för sin bok om Bohusläns historia, ”Chorographia Bahusiensis. Thet är Bahu-Läns Beskrifning” som han tryckte på egen bekostnad 1746.

Åboer.

Juridiskt uttryck för en person som arrenderar, eller har annan rättighet till, någon annans mark, åbo. Uttrycket var mycket vanligt förr och användes framför allt om personer som var arrendatorer av statlig mark.

Fler böcker: E-boksforlaget.se

Om du gillar e-böcker om historia så kommer du att gilla utbudet hos E-boksforlaget.se

Det här förlaget är specialiserat på utgivning av äldre texter om arkeologi, resor och biografier.

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

Här är några exempel på titlar:

Klassiska deckare

- "Sherlock Holmes: »Gloria Scott»"
- "Sherlock Holmes: Beryllkronan"
- "Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
- "Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
- "Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
- "Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
- "Sherlock Holmes: Blodbokarna."
- "Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet."
- "Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"
- "Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
- "Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
- "Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
- "Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulla patienten"
- "Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde"
- "Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"
- "Sherlock Holmes: Krymplingen"
- "Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"
- "Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"
- "Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"

Arkeologi

- "Solgudens yxa och Tors hammare"

- (1899)
- "Hällristningarnas ålder" (1869)
- "Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)
- "Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
- "Forntidens perioder" (1892)
- "Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
- "Bohusläns bygdeborgar" (1909)
- "Bohuslänska hällristningar" (1879)
- "Fynden i Troja" (1878)
- "Förbindelse mellan Skandinavien och vestra Europa före Kristi födelse" (1889)
- "Svear och götar under folkvandringstiden" (1905)
- "Husaby kyrka" (1899)
- "Hällristningarna i Järrestad" (1881)
- "Nordens fartyg från hednatiden" (1872)
- "Anmärkningar rörande figurteckningar från forntiden" (1842)
- "Grafkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)
- "Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)
- "Skånska fornminnen" (1853)
- "Ölands fornminnen" (1874)
- "Tors hammare" (1872)
- "Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)
- "Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)
- "Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"

Djur & natur

- "Svenska djur i folktron" (1898)

- "Skäggets historia" (1893)
- "Kattens kulturhistoria" (1882)
- "Djurens sömn" (1889)
- "Katten i forntida Egypten" (1889)
- "Ett dygn på månen år 1870"
- "Orkidéernas historia" (1894)
- "Blomsterspråket" (1888)
- "Sveriges hundraser" (1880)
- "Guide till biskötsel" (1885)

Kulturhistoria

- "Midvinterns solfest" (1894)
- "Julen på 1870-talet – Skildringar och illustrationer i svenska tidskrifter"
- "Om julens härkomst" (1899)
- "Julen i Skåne på 1820-talet"
- "Nyaste och tillförlitligaste Drömboken" (1918)
- "1870-talets bästa tips för frisyr och utseende"
- "Lyxens historia" (1870)
- "Gaffelns historia" (1889)
- "Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)
- "Vårt solsystem" (1878)

Resor

- "Ett besök i Venedig år 1878"
- "Strandgatan i Visby år 1879"
- "Resa på Dalslands kanal år 1877"
- "Nyköpings slott" (1877)
- "Ett besök i Marstrand år 1882"
- "Min resa i Blekinge och Kalmar år 1854"
- "Resor med luftballong år 1873"

- "Runlejonet i Venedig" (1871)
- "En utflykt på Mälaren år 1871"
- "Skildring af Vestergötland år 1882"
- "Kalmar slotts historia" (1880)
- "Ett besök i Södertälje år 1881"
- "En färd på Donau år 1882"
- "Ringmuren i Visby" (1874)
- "Fredrikstens fästning och Karl XII" (1879)
- "Petras helgedomar" (1921)
- "Ett besök i Boxholm år 1885"
- "Skildring av Riseberga klosterruiner" (1874)
- "Borgholms slottsruin" (1878)
- "Rundtur i södra Frankrike år 1880"
- "Ett besök på Djurgården sommaren 1868"
- "Sigtunas tidiga historia" (1872)
- "Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
- "Norrköpings historia" (1871)
- "Ett besök i Waxholm år 1870"
- "Vadstena slott" (1875)
- "Skildring av Island" (1870)
- "Besök på Gripsholms slott år 1895"
- "Ett besök i Rom år 1870"
- "Besök på Helgoland år 1874"
- "Guide till Uppsala år 1875"
- "Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby" (1877)
- "Gripsholms slott" (1877)
- "Ett besök i Strängnäs år 1874"
- "Ett besök i Visby år 1906"
- "Bohus fästning" (1869)
- "En resa på Rhen år 1866"
- "Ett besök i Ystad år 1872"

Svensk geografi

- "Märkliga orter i Sverige" (1883)
- "Skildring av Värmland år 1882"
- "Skildring av Dalälven år 1876"
- "Skildring av Ångermanland 1882"
- "Skildring av Bohuslän år 1882"
- "Skildring av Dalsland år 1882"
- "Skildring av Närke år 1882"
- "Skildring av Öland år 1882"
- "Skildring av Stockholm år 1882"
- "Skildring av Västmanland år 1882"
- "Skildring av Härjedalen år 1882"
- "Skildring av Gästrikland år 1882"
- "Skildring av Jämtland år 1882"
- "Skildring av Göteborg år 1882"
- "Skildring av Halland år 1882"
- "Skildring av Blekinge år 1882"
- "Skildring av Gotland år 1882"
- "Skildring av Södermanland år 1882"
- "Skildring av Östergötland år 1882"

Vikingar

- "Vikingatidens Lund och Birka" (1909)
- "Jomsvikingarnas saga" (1888)
- "Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
- "Hervars och Hedreks saga" (1888)
- "Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)
- "Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)
- "Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)